

ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕТНОСТЕРЕОТИПІВ ІСПАНЦЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Вивченням стереотипів займаються багато вчених, наприклад, Є. Бартминський, А. Белова, Т. Кацберт, Ю. Святюк. Відтак, *актуальність* роботи зумовлена тим, що у мовознавстві спостерігають зацікавленість дослідженнями міжетнічних стосунків та спілкування, які проводять в межах лінгвістики, а також в соціології, етнопсихології, культурології. *Мета* – розглянути загальні особливості функціонування етностереотипів іспанця в англійській мові. *Завдання* – розглянути сутність поняття стереотип, етнофобізм, виокремити функції стереотипних конструкцій, розглянути анекдоти із використанням стереотипної інформації. Як відомо, поняття стереотип увів до наукового обігу У. Ліппманн, трактуючи його так: культурно-детерміновані, певним чином упорядковані картинки світу у свідомості людини, які, з одного боку, економлять зусилля при сприйнятті інформації, а з іншого – фіксують і зберігають суттєві цінності, тим самим сприяючи збереженню високої самооцінки людей [1: 306]. Стереотипи вважають засобом, за допомогою яких мас-медіа виправдовує певні судження про інших. В цьому контексті можна говорити про *аргументативну* функцію стереотипів. Крім того, стереотипи є засобами звернення уваги на повідомлення, в чому вони виконують *апелятивну* та *фатичну функцію*, особливо в заголовках [2: 13]. Реалізація певної комунікативної стратегії міжетнічної взаємодії на лексичному рівні забезпечується використанням певних одиниць етнономіації: *офіційних етнонімів* та *етнофобізмів, етнонімів-прізвиськ*. Нормативні позначення представників чужих народів виступають загальноприйнятими або офіційними етнонімами (*Spaniard – іспанець*). Неофіційні назви, які представники одного етносу використовують стосовно представників іншого, є етнонімами-прізвиськами – пейоративними назвами та етнофобізмами – табуйованими та образливими назвами, що належать до стилістично зниженої лексики [3 : 183].

Як відомо у лінгвістиці стереотипи розглядають як стереотипи-образи і стереотипи-ситуації, етнічні стереотипи входять до стереотипів-образів. Походять вони із однотипності життєвих ситуацій, які створюють стандартні схеми мислення. До того ж, як вважає Т. Кацберт, виникненню стереотипів сприяють когнітивні, мотиваційні й соціокультурні чинники. Особливо важливою характеристикою стереотипів є їх детермінованість цінностями

власної культури [2: 6]. Імена, які є типовими для певної етногрупи, можуть виступати загальними назвами відповідного народу, містять лінгвокультурологічну інформацію. Для іспанської лінгвокультури це відповідно: *Pedro, Alfonso, Manuel, Sancho, Bonita, Bella, Rosita*. Такі власні імена мають репрезентативний характер. Етнічні прізвиська, створені на основі власних імен, поєднують ознаки онімів та апелятивів. Такі власні імена зазнають неповної апелятивації та вживаються для позначення нового денотата за рахунок зміни або розширення значення антропоніму [4: 13].

Етніоніми зафіксовані у словосполученнях; їх пряме значення свідчить про сприйняття етносів за побутовими характеристиками, переносне – про їх стереотипізацію на основі соціокультурних ознак. У ксеноетніонімах стереотипи відображені за асоціацією з такими ознаками, як зовнішність, одяг, поведінка, риси національного характеру, національно-культурні традиції [2: 5]. *Етнічні анекдоти* є чинником стереотипізації етнічної свідомості. Вони відображають особливості національного характеру, що базуються на стереотипних уявленнях, використовують різні засоби творення комічного для дискредитації образу чужої і підтримання авторитету своєї групи. Стереотипізація етнічних груп в анекдотах відбувається шляхом оцінного протиставлення національних характеристик представників етнічних груп [2: 8]. Стереотипізація образу іспанців відбувається шляхом апеляції до певних рис у їх поведінці. Отже, розглянемо приклади:

Q: Why do most Spain fans book 2 seats to every Spaniard game?

A: One to sit in, the other to throw when the fighting starts [5].

Q: What does Cinderella and the Spaniard soccer team have in common?

A: Both keep running away from the ball [5].

У цих двох прикладах закодовано інформацію про те, що іспанські футбольні фанати дуже бурхливо реагують на результати матчу, до того ж, вжито гру слів, а саме *ball* у значенні м'яч та бал. В наступному прикладі теж міститься інформація про футбольну гру, що містить про її важливість для носіїв іспанської лінгвокультури, а саме:

What is the difference between a Spaniard fan and a baby?

A: The baby will stop whining after a while [5]. Тобто, у прикладі є натяк на те, що дитина плаче, а потім припиняє, однак фани постійно ниють, у цьому випадку застосовано протиставлення. Розглянемо такий приклад: *Q: What is the difference between the Spaniard soccer team and a tea bag? A: The tea bag usually stays in the Cup! [5].* У такому прикладі використано непряме порівняння між пакетиком чаю та футбольною командою, імпліковано інформацію про те, що перший залишається в *Cup*, в значенні чашка, але не у значенні футбольний кубок. З іншого боку, у прикладі: *What happens when a*

Spaniard player loses their eyesight? A: They become a referee [5], міститься інформація про те, що, як правило, суддя не бачить очевидних помилок під час футбольної гри.

Концептуальна картина світу є сукупністю знань людини про оточуюче середовище, стереотипне сприйняття представників інших етносів, їхніх реальних (уявних) якостей, відбивається у мовній картині світу, у номінативних засобах позначення іноземців: *spinach* – іспанець; *bean bandit*, *greaseball* – мексиканець [4: 7]. Для створення пейоративних етнонімів-прізвиськ в англійській мові використовуються різні моделі [4: 14]: *фізична ознака / перцептивний образ* – етнічне прізвисько: *Buritto head*, *Buritto-brain*; *Tacohead* [6]. *Офіційний етнонім* – етнічне прізвисько: загальноприйнятий скорочений зовнішній етнонім. *Can* для позначення MexiCANS, Puerto RiCANS або *соціоморфний етнофобізм* *Spic*, тобто скорочення від *Spaniard*. *Соціокультурна ознака* – національна їжа: *pepper-belly* – мексиканець; *Chili*, *Pepperbelly*, натяк про те, що вони їдять багато перцю, гострої їжі; *Bean Bandit*, *Bean Burrito*, *Beanbag*, *Beaner* [6], такі номінації є образливими, свідчать про те, що боби є вагомою частиною харчування. *Соціокультурна ознака* – *властива діяльність*: *Cherry Picker*, *Tomato picker*, *Orange Picker*, у таких етнонімах спостерігаємо апеляцію до типових робіт іспанців, низькооплачуваних, до того ж, іспанці працювали у США (штат Каліфорнія), його прізвисько *Orange State*. Також варто згадати про етнофобізм *wetback* для позначення іспанців, які виконували важку роботу. У мовному матеріалі було виявлено переосмислене словосполучення для позначення іспанців: *Cheap Labor* [6], можливо, така номінація існує через низьку оплату праці. Для позначення іспанців використовують етнофобізм *Cheddar*, що означає, що вони отримували від уряду допомогу "*government cheese*" [6]. Можна зробити висновки: етнофобізми є ономастичними одиницями, які є принизливими позначеннями етнічних груп, вони містять національно-культурну інформацію. У *перспективі* дослідження функціонування етнонімів в англomовних метафорах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бартминьский Е. Языковой образ мира: очерки по этнолингвистике / Е. Бартминьский; [пер. с польск.]. – М. : Индрик, 2005. – 528 с.
2. Кацберт Т. Л. Національні стереотипи в англо-німецьких відносинах: лінгвокультурний аспект: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук 10.02.04 "Герман. мови" / Кацберт Т. Л.; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2008. – 21 с.

3. Святюк Ю. В. Етнічна ідентичність та національна толерантність в англійській мові / Ю. В. Святюк // Лінгвістичні дослідження. – 2015. – Вип. 39. – С. 182 –187.
4. Святюк Ю. В. Семантика та функціонування етнономінацій у сучасній англійській мові : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук 10.02.04 "Герман. мови" / Ю. В. Святюк; Донецьк, 2005. – 24 с.
5. Jokes about Spain. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://fazemo.com/jokesabout_soccerteamworld_spain.php).
6. The Racial Slur Database. – [Електронний ресурс] . – Режим доступу до ресурсу: – <http://www.rsdب. org/race/ hispanics>).